

FILOSOFISK SUPPLEMENT

14. ÅRGANG | #4/2018

Filosofisk supplement er et studentdrevet fagtidsskrift ved Program for filosofi ved Universitetet i Oslo.

Filosofisk supplement gis ut med støtte fra Kulturstyret ved Studentsamskipnaden i Oslo, Norsk kulturråd, Frifond og IFIKK

Trykket hos Renaissance Media, Liertoppen.

Opplag: 500

ISSN: 0809-8220
Org. nr.: 988 784 346

Filosofisk supplement
c/o IFIKK
Postboks 1020 Blindern
0315 OSLO

redaksjon@filosofisksupplement.no
Manus og artikkelforslag mottas per e-post til:
bidrag@filosofisksupplement.no

Årsabonnement NOK 180,- (4 utgaver)
www.filosofisksupplement.no

Det er i
tidsskrifta
ting skjert

**NORSK
TIDSSKRIFT-
FORENING**

www.tidsskriftforeningen.no

REDAKSJON

Redaktør
og layout: Patrick J. Winther-Larsen

Økonomi: Tormod Fjeld Lie

Øvrige
medlemmer: Håkon Blystad
Oda K.S. Davanger
Dag August Schmedling Dramer
Maren Kildahl Fjeld
Erik Kjos Fonn
Øyvind J.V. Evenstad
Sverre Hertzberg
Joachim Åsen Kvamme
Martin Nyberg
Julia Szensny
Åshild Fløgstad Svensson
Henrik Voldstad

Omslag: Rasmus Gaare

*Filosofisk supplement*s artikler er alle behandlet gjennom en dobbelt blind vurderingsprosess.

KRITISK TEORI

Kritisk teori har sitt opphav ved den såkalte Frankfurterskolen grunnlagt på 1930-tallet, som var tilknyttet *Institut für Sozialforschung* (Institutt for sosialforskning) i Frankfurt am Main, Tyskland. Blant kritiske teoretikere finner vi figurer som Theodor W. Adorno, Marx Horkheimer, Herbert Marcuse, Erich Fromm, Walter Benjamin, og Jürgen Habermas. Deres verker omtales gjerne i første omgang som «dunkle» grunnet dere bruk av idiosynkratiske vokabularer og ikke minst overlange setninger som nærmest kan gi lesere en følelse av klastrofobi. Filosofien deres kan med andre ord virke ugjennomtrengbar, men forhåpentligvis har vi unngått å falle i de samme fellene med artiklene vi har valgt å trykke i denne utgaven av *Filosofisk supplement*. Den intellektuelle arven til kritisk teori har i ettertid skapt ringvirkninger over flere deler av det filosofiske landskapet, og dette kan merkes i en rekke filosofiske områder, for ikke å nevne kritisk teoris innflytelse på andre forskningsområder, som sosiologi og retts sosiologi.

Den første artikkelen i denne utgaven tar for seg innflytelsen marxismen har spilt på kritisk teori. I «The Concept of Alienation in Marx and Marcuse» setter Tormod Fjeld Lie to begreper om fremmedgjøring opp mot hverandre – Marx' og Marcuses – og undersøker hva slags konsekvenser det har for forståelsen av arbeiderklassen som revolusjonært subjekt. Fjeld Lie vurderer i tillegg Alasdair MacIntyres kritikk av Marcuses teori, peker på en rekke feil i begge teoriene, og argumenterer for at Marx' er den bedre av de to på grunnlag av å være mer generell.

Henrik Voldstad tar et dypdykk i Adornos filosofi i essayet «Erfaring, språk og identitet i to verker av Adorno» ved å utforske forholdet mellom begrepslig identitet, språk og erfaring i to av Adornos verker, *Opplysningens dialektikk* (1944) og *Negativ dialektikk* (1966). Voldstad argumenterer for at begge verkene taler for en revurdering av en tradisjonell filosofisk tilnærming til identitet.

Fokuset vendes så mot Habermas i Thomas Grønsets artikkel «Ethical Life and a Discourse Theory of Morality». Grønset argumenterer for at Habermas' Kant-inspirerte deontologiske diskursetikk, ikke i tilstrekkelig grad har tatt høyde for Hegels kritikk av Kants pliktetikk. Ved å anvende Hegels Kant-kritikk på Habermas, viser Grønset hvordan Habermas' diskursive proseduralisme blir uforståelig uten å forutsette at den formen for fornuftig moral den er ment å begrunne og beskrive, kommer forut for den fornuftsbaserte prosedyren for testing av normer som ligger til grunn for all gyldig moral ifølge Habermas' morallære. Grønset hevder at Habermas må knytte sin deontologiske proseduralisme tettere til et hegeliansk begrep om etisk, historisk liv – eller gjøre seg skyldig i et *petitio principii*.

I utgavens siste artikkel, «Harmut Rosas akselerasjonsteori»,

gir Aurora Jacobsen oss et glimt av hvordan den intellektuelle arven til kritisk teori har blitt videreført hos Hartmut Rosa, der stikkordet er akselerasjon. Jacobson beskriver hva den kritiske teorien før Rosa har gått ut på, og hvilke poenger fra tidligere teoretikere han har benyttet i sin kritiske teori. I Rosas modernitet bidrar akselerasjonen til å danne samfunns- patologier som ikke sto i fokus innen den tidligere kritisk teori-tradisjonen.

Deretter har vi vårt intervju med Lois McNay (professor i politisk teori ved University of Oxford) gjennomført av Oda K. S. Davanger og Åshild Fløgstad Svensson. McNay, som er opptatt av at kritisk teori ikke lenger klarer å redegjøre for undertrykkelse slik den er erfart av de som undertrykkes. Kritisk teori, mener McNay, har mye å hente fra for eksempel feministisk teori og raseteori, som har vist at å ta erfaring som utgangspunkt ikke må føre til relativisme.

Til vår faste spalte «I praksis» har Tomas Stølen (postdoktor i pedagogikk ved UiB) skrevet en artikkel om danning, mer spesifikt Adornos tanker omkring emnet. Stølen tar for seg spørsmålet om hvorvidt danning er et foreldet begrep som ikke besitter en relevans i dag, eller et begrep som fremdeles har noe å bidra med til dagens debatter om skolers og universiteters rolle i dagens samfunn.

Stølen har i tillegg bidratt med en oversettelse av et utdrag fra verket *Oppdragelse til myndighet (Erziehung zur Mündigkeit: Vorträge und Gespräche mit Hellmut Becker 1959 bis 1969)*, en transkribert samtale mellom Adorno og juristen Hellmut Becker utgitt i 1971. Under denne delen av samtalen tas en rekke emner opp, eksempelvis danning, pedagogikk, og autoritet.

Denne utgaven inneholder også to mesterbrev henholdsvis skrevet av et par nylig uteksaminerte Masterstudenter fra UiO, Ellen Ormberg og Philip Mlonjeni, et reisebrev, i denne omgang Synnøve Kristine Moes beretninger om sitt semester i Paris, og et utdrag fra Den leksikryptiske encyklopedi om begrepet *ressentiment*. Til sist finner vi en quiz med temarelevante spørsmål og utlysningen for neste nummer.

Forhåpentligvis har vi redaksjonen vært vellykket i å få med oss bredden til kritisk teori med artiklene vi har valgt å trykke i denne utgaven av tidsskriftet vårt. Det vil si, at vi har klart å bevise at kritisk teori ikke er noe som utelukkende tilhører en bestemt tidsperiode eller et bestemt sted, men heller at det er et teoretisk verktøy som kan anvendes på flere måter, både innenfor og utenfor filosofien.

God lesning!

Patrick J. Winther-Larsen
redaktør